

دیراستار
السنار با پیرام زاده

روزنامه آب و هوا

از جمادی الاول ۱۳۹۹ الی جمادی الاول ۱۳۰۰ ... از فروردین ۱۳۶۱ تا فروردین ۱۳۶۳

آب و هوا نگاری
به روایت
ناصرالدین شاه قاجار

پژوه
انتشارات پژوه

● روزنامه آب و هوا: آب و هوانگاری به روایت ناصرالدین شاه قاجار

● الناز بایرام زاده

● مدیر هنری و طراح گرافیک: سعید صادق / مدیر اجرایی: سید امین سقراطی ● حروف نگار: ملیحه انتصاری
● چاپ اول: تیسراژ ● ۵۰۰ نسخه ● قیمت: ۳۸۰۰۰ تومان ● چاپ: سوزنا ● شابک:
۹۷۸-۶۰۰-۸۹۵۵-۴۵-۰ ● بخش: ققنوس ● حق چاپ محفوظ است ©

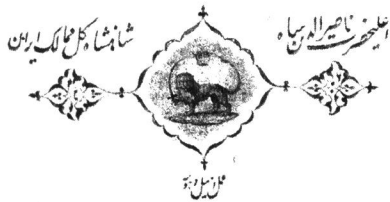

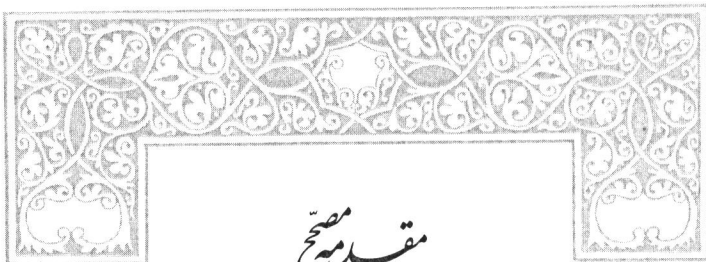
● سرشناسه: بایرام زاده، الناز، ۱۳۶۶- ● عنوان و نام پدیدآور: روزنامه آب و هوا از جمادی الاول ۱۲۹۹ الی جمادی الاول ۱۳۰۰...
از فروردین ۱۲۶۱ تا فروردین ۱۲۶۲: آب و هوانگاری به روایت ناصرالدین شاه قاجار / ویراستار الناز بایرام زاده. ● مشخصات نشر:
تهران: انتشارات پرنده، ۱۳۹۹. ● مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص: ۲۱/۵ × ۱۴/۵ س. م. ● فروست: جستارهای تاریخی: ۰۶. ● شابک:
۹۷۸-۶۰۰-۸۹۵۵-۴۵-۰ ● وضعیت فهرست نویسی: فیبا ● موضوع: ناصرالدین شاه قاجار، شاه ایران ۱۲۴۷-۱۳۱۳ ق. --
خاطرات ● موضوع: هواشناسی -- ایران -- تاریخ ● موضوع: Meteorology -- History -- Iran ● رده بندی کنگره: ۱۳۶۹ DSR
● رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۷۴۵۰۹۲ ● شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۷۹۰۵۴

● نشانی: تهران. خیابان آیت ا... طالقانی. خیابان برادران شهید مظفر شمالی. بن بست کیا. پلاک ۷. واحد ۲. تلفن: ۸۸۹۱۰۳۸۱-۰۲۱
● وبسایت: www.parandepub.ir ● ایمیل: info@parandepub.ir

NASSIR-ED-DIN. — SHAH OF PERSIA.

مقدمه

ناصرالدین شاه قاجار که چهارمین پادشاه سلسله قاجاریه بود، شش صفر سنه ۱۲۷۴ ه. ق در قریه کهنمو در حوالی تبریز به دنیا آمد. پدرش محمدشاه قاجار و مادرش ملک جهان خانم مهدعلیا از زنان مقتدر دربار قاجاریه بود. وی پس از درگذشت پدرش بر اثر بیماری نقرس در قصر محمدیه در حوالی باغ فردوس در سنه ۱۲۶۴ ه. ق به تخت سلطنت نشست و تا هفده ذی القعدة سنه ۱۳۱۳ ه. ق سلطنت کرد و چند روز قبل از برگزاری جشن قرن که جشن پنجاهمین سال سلطنتش بود در حرم شاه عبدالعظیم حججه الله علیه توسط میرزا رضا کرمانی ترور شد و سلطان صاحبقران به دلیل ترورش در حرم شاه عبدالعظیم حججه الله علیه با نام «شاه شهید» خوانده شد.

ناصرالدین شاه در دوران پنجاه ساله سلطنتش ایران را در بسیاری از جهات رو به جلو حرکت داد و زمان سلطنت او دوران نخستین ها بود او پادشاهی خاطره نویس، نقاش، خطاط، عکاس و شکارچی بود.

وی علاقه زیادی به ثبت و تحریر خاطرات روزانه خود داشت و به شرح وقایع روزانه که شامل عکاسی، نقاشی و شکار به همراه سفرهای گوناگون داخلی و رفتن به بیلاقات بود، پرداخته است اما آن چه حائز اهمیت است در این روزنامه خاطرات، بسیار کم به وقایع سیاسی مملکت پرداخته است. بلکه آن‌ها را در دفترچه‌های مجزائی به صورت رمز و تلگرافی نگاشته است.

یادداشت‌های روزانه ناصرالدین شاه نوشتاری ساده و بی‌تکلف به دور از هرگونه الفاظ پرطمطراق است که درباریان و زنان حرم‌خانه در نامه‌نگاری با شاه بدان استناد می‌کردند. در بسیاری از خطوط، ناصرالدین شاه خود را با لفظ «ما» جمع بسته است.

در این روزنامه‌ها شاه اطرافیانش را با همان لفظی که خود بکار می‌برد یاد کرده است مثل: چُرُقِی، دُلْجِه، جوجه، باشی و ... کتاب فوق حاصل استنساخ بخشی از روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه به قطع رحلی بزرگ از صفحه ۲۰۲ الی صفحه ۳۹۳ است که اصل آن در بخش اسناد خطی سازمان اسناد ملی ایران تحت شماره ی ۷۴۷۹-۲۹۵ در بخش آلبوم‌های بیوتات بایگانی شده است.

روزنامه مبارکه، روزنامه هوا و اثرهای آسمانی و زمینی است که در طول یک سال از هجدهم شهر جمادی الاول سنه ۱۲۹۹ ه.ق الی هجدهم شهر جمادی الاول سنه ۱۳۰۰ ه.ق توسط ناصرالدین شاه قاجار تحریر شده است. بخش‌هایی از این روزنامه خاطرات به خط کاتب تحریر شده است. ناصرالدین شاه در این روزنامه به ذکر وقایع آب و هوا و انقلابات آسمانی پرداخته است و در خلال نگارش آب و هوا به شرح وقایع آن روز که بعضی در دارالخلافه الباهره طهران

در عمارت ارگ سلطنتی گلستان، یا به دید و بازدید خانه رجال و مهمانی‌های اعیانی و بعضی از آن در بیلاقات اطراف طهران به شکار گذشته پرداخته است. در طول این یک سال شاه سفری به نمارستاق مازندران نیز داشته است که به شرح وقایع سفر و آب و هوای نمارستاق پرداخته است. از جمله مطالب دیگری که شاه به آنها پرداخته است ستاره دنباله‌دار و پدیده خورشیدگرفتگی است و در انتهای پایانی کتاب به شرح عروسی تومان‌آغا فخرالدوله دختر ادیب ناصرالدین شاه با مهدیقلی خان مجدالدوله پسر دایی ناصرالدین شاه پرداخته است.

کتاب حاضر تنها کتابچه آب و هوای ناصرالدین شاه قاجار است که تحریر و مرقوم شده است در سایر مجلدات تنها به ذکر وقایع روزانه، وقایع جاری کشور و شرح سفرهای داخلی و خارجی پرداخته است، از این جهت مطالعه این کتاب در شناخت ذوق و توجه ناصرالدین شاه قاجار در باب آب و هوا حائز اهمیت است. و تنها همین یک سال، کتابچه اش مرقوم شده است، با مراجعه به اسناد آرشیوی به مورد مشابهی برخوردیم.

شیوه‌ی تصحیح

در شیوه‌ی تصحیح و باز نویسی این متن که به خط ناصرالدین شاه قاجار است، به اصل متن وفادار مانده‌ایم و تنها بخشی از رسم الخط را که با رسم الخط امروزی متفاوت است، به شیوه امروزی تحریر کرده‌ایم.

الفاظی مانند: برخاستم، خابیدم، خاندم که به رسم الخط امروزی برخواستم، خوابیدم، خواندم تحریر شده است. یا الفظی مانند: خانها، عینها که حرف «ها» ادغام شده است، جدا گردیده و به صورت خانه‌ها، عین‌ها تحریر شده است. بعضی کلمات «بای» اضافه متصل به کلمه تحریر شده است مثل: بجای، بخانه، بخاطر، بخاندن که «بای» اضافه جدا گردیده و به صورت به جای، به خانه، به خاطر، به خواندن تحریر شده است.

املای برخی کلمات اشتباه است مثل: جعده، زرع، رزالت، کسيف، طوله، خائنده، حرزگی که املای صحیح آنها به این صورت نوشته شده است: جاده، زرع، رذالت، کثیف، توله، خواننده، هرزگی. که بعضی موارد را به همان رسم الخط در متن آورده‌ایم و بعضی موارد اصلاح شده در زیرنویس متن شرح داده شده است.

نظربه این که ناصرالدین شاه اشخاص را با اسم کوچک یا لقبی که خودش داده بود، خطاب می‌کرد و یا بعضی اشخاص را تنها به ذکر لقبش اکتفاء کرده است برای آگاهی خوانندگان، پژوهشگران و محققین گرامی اسم کامل آن شخص با شمه‌ای از شرح حال آنها به صورت زیرنویس نوشته شده است.

در شناسائی بعضی از این اشخاص و ابنیه و اماکن جغرافیایی از خود روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه استفاده شده است. امیدوارم که این کتاب مورد استفاده تمامی محققین، پژوهشگران و جویندگان راه حقیقت قرار گیرد.